

Wykaz skrótów / 11

Od Redaktorów / 15

Wstęp / 17

CZĘŚĆ I

Obywatele Unii Europejskiej jako *demos* / 21

Wojciech Sadurski

Obywatelstwo europejskie a legitymacja demokratyczna Unii Europejskiej / 23

1. Wprowadzenie / 23
2. Dwa wymiary obywatelstwa / 25
3. Legitymacja demokratyczna Unii Europejskiej / 31
4. Podwójna legitymacja Unii / 34
5. Konkluzje / 37

Anna Śledzińska-Simon

Europejska inicjatywa obywatelska, czyli fiasko demokratycznego *telos*? / 39

1. Demokracja jako podstawa konstytucyjnego porządku Unii Europejskiej / 39
2. Prawo obywateli Unii Europejskiej do przedstawienia inicjatywy legislacyjnej / 47
3. Procedura i warunki przedstawienia europejskiej inicjatywy obywatelskiej / 51
4. Europejska inicjatywa obywatelska – próba oceny / 60

Bartosz Makowicz

Petycja do Parlamentu Europejskiego, czyli obywatel w akcji / 67

1. Wstęp / 67
2. Ewolucja i miejsce petycji w unijnej koncepcji demokracji / 68
 - 2.1. Geneza historyczna i obecne źródła prawa / 68
 - 2.2. Miejsce petycji w unijnej koncepcji demokracji / 69
 - 2.3. Petycja a inne formy partycypacji demokratycznej / 70
3. Znaczenie i funkcje petycji w demokracji unijnej / 71
4. Przesłanki dopuszczalności / 72
 - 4.1. Uprawnienie do wnoszenia petycji / 72
 - 4.2. Przedmiot petycji / 73
 - 4.3. Bezpośredni interes / 74
5. Skutki / 75
6. Podsumowanie / 77

Olga Hołub-Śniadach

Obywatel Unii Europejskiej w europejskiej przestrzeni publicznej / 78

1. Wprowadzenie / 78
2. Przestrzeń publiczna / 79
3. Legitymizacja demokratyczna / 82
4. Demokracja pośrednia / 84
5. Demokracja bezpośrednia / 88

Tomasz T. Koncewicz, Krystyna Warylewska

Przemysłuć Europę i jej prawo dzisiaj to zadać właściwe pytania / 93

1. Na czym polega problem Europy dzisiaj? / 93
2. Jaki obywatel i *living on the frontier* / 100
3. Kryzys wyobraźni i wizji / 104
4. Prawo z czyjej perspektywy? Teksty i działania aktorów / 106
5. Jaka suwerenność? / 114
6. Dobre pytania i co dalej. Po co nam Europa? / 117
7. Europa, która pamięta i my, którzy zapominamy / 120

CZĘŚĆ II

Prawa obywateli Unii Europejskiej / 125*Adam Bodnar***Rzeczywisty wymiar praw i wolności politycznych obywateli Unii Europejskiej / 127**

1. Wprowadzenie / 127
2. Prawa polityczne obywateli Unii Europejskiej / 127
3. Korzystanie z praw wyborczych przez obywateli Unii Europejskiej w Polsce / 129
4. Postulaty rozszerzenia zakresu podmiotowego i materialnego w zakresie praw wyborczych obywateli Unii Europejskiej / 131
 - 4.1. Przyznanie praw wyborczych stałym rezydentom (*long-term residents*) / 131
 - 4.2. Rozszerzenie zakresu praw wyborczych obywateli Unii Europejskiej na inne szczeble samorządu terytorialnego / 132
 - 4.3. Rozszerzenie praw wyborczych na wybory narodowe / 133
5. Członkostwo w partiach politycznych obywateli Unii Europejskiej / 134
6. Problem pozbawiania praw wyborczych do wyborów narodowych w przypadku zmiany miejsca zamieszkania / 136
7. Podsumowanie / 139

*Dorota Pudzianowska***Warunki nabycia i utraty obywatelstwa Unii Europejskiej. Czy dochodzi do autonomizacji pojęcia obywatelstwa Unii? / 141***Filip Jasiński***Prawo dostępu obywateli Unii Europejskiej do pomocy konsularnej / 155**

1. Wstęp / 155
2. Ewolucja podstaw prawnych / 157
3. Najnowsze zmiany traktatowe / 162
4. Ewolucja koordynacji kryzysowej / 163
5. Strona praktyczna / 166

6. Konkluzje / 168

Marcin Dąbrowski

Realizacja praw politycznych przez cudzoziemców – obywateli Unii Europejskiej za pośrednictwem komitetów wyborczych w świetle zasady równości szans wyborczych / 170

1. Wprowadzenie / 170
2. Komitety wyborcze partii politycznych i komitety wyborcze koalicji partii politycznych / 177
3. Komitety wyborcze wyborców / 182
4. Komitety wyborcze stowarzyszeń i organizacji społecznych / 184
5. Podsumowanie / 186

CZĘŚĆ III

Zasada niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową obywateli Unii Europejskiej / 191

Anna Czaplińska

Znaczenie zasady niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową dla kształtowania koncepcji obywatelstwa Unii Europejskiej w zakresie praw i wolności osobistych / 193

1. Wprowadzenie / 193
2. Wpływ zasady niedyskryminacji na zakres prawa przemieszczania się i pobytu obywateli Unii Europejskiej na terytorium państw członkowskich / 197
3. Zasada niedyskryminacji a inne prawa i wolności osobiste obywateli Unii Europejskiej / 211
4. Konkluzje / 219

Krzysztof Śmiszek

Zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową a dyrektywy antydyskryminacyjne / 221

1. Wstęp / 221

2. Zakaz dyskryminacji na gruncie przynależności państwowej w systemach prawnych Unii Europejskiej i Rady Europy / **222**
3. Zakaz dyskryminacji z powodu przynależności państwowej w świetle prawa polskiego / **239**
4. Podsumowanie / **243**

Aleksandra Gliszczyńska-Grabias

Zasada równości i niedyskryminacji w prawie Unii Europejskiej a aktorzy krajowi / 245

1. Wprowadzenie / **245**
2. Zasada równości i niedyskryminacji w prawie Unii Europejskiej / **246**
3. Realizacja zasad równości i niedyskryminacji na poziomie krajowym / **249**
4. Krajowe organy równościowe / **256**
 - 4.1. Rzecznik Praw Obywatelskich / **257**
 - 4.2. Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania / **260**
5. Podsumowanie / **262**

O autorach / **265**